

गुणानाह ।

(६०४) रसस्याङ्गित्वमाप्तस्य धर्माः शौर्यादयो यथा ।

गुणाः यथा खल्वङ्गित्वमाप्तस्यात्मन उत्कर्षहेतुत्वात् शौर्यादयो गुणशब्दवाच्याः तथा काव्येऽङ्गित्वमाप्तस्य रसस्य धर्माः स्वरूपविशेषाः माधुर्यादयोऽपि । स्वसमर्पकपदसन्दर्भस्य काव्यव्यपदेशस्योपायिकानुगुण्यभाज इत्यर्थः । यथा चैषां सरमात्रस्य धर्मत्वं तथा दर्शितं ।

(६०५) एवं माधुर्यमोजोऽथ प्रसाद इति ते त्रिधा ।

ते गुणाः । तत्र ।

(६०६) चित्तद्रवोभावमयो ह्लादो माधुर्यमुच्यते ।

यत्तु केनचिदुक्तं “माधुर्यं द्रुतिकारणमिति” तन्न । द्रवोभावस्यास्वादस्वरूपाह्लादाभिन्नत्वेन तत्कार्यत्वाभावात् । द्रवोभावश्च स्वाभाविकानाविष्टत्वात्मककाठिन्यमन्युक्रोधादिकृतदीप्तत्वविस्मयहासाद्युपहितविक्षेपपरित्यागेन रत्याद्याकारानुविद्धानन्दोद्बोधेन सहृदयचित्तार्द्रप्रायत्वं । तच्च ।

(६०७) सम्भोगे करुणे विप्रलम्भे शान्तेऽधिकं क्रमात् ।

सम्भोगादिशब्दा उपलक्षणानि । तेन सम्भोगाभासादिष्वप्येतस्य स्थितिर्ज्ञेया ।

(६०८) मूर्ध्नि वर्गान्त्यवर्णेन यक्ताष्टडडान् विना ।